

УДК 332.142 +351.82

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-33-37>

Химинець В. В.

*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Цімболинець Г. І.

*асистент кафедри міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Khymynets Volodymyr

*Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of International Economic Relations
Uzhhorod National University*

Tsimbolynets Hanna

*Assistant Lecturer of the Department of International Economic Relations
Uzhhorod National University*

ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІЖНАРОДНИХ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ЗРОСТАННЯ ГРОМАД

Анотація. У міру розвитку глобалізації світової економіки масштаби трудової міграції постійно збільшуються. Одночасно зростають доходи та міжнародні трансфери мігрантів до країн походження. Для України як країни з активною трудовою міграцією притаманні значні обсяги грошових надходжень від трудових мігрантів. Водночас цілісна державна політика заохочення використання коштів мігрантів на цілі економічного розвитку в Україні практично відсутня. Дана наукова стаття присвячена розробці рекомендацій та ефективних рішень для органів державної влади та місцевого самоврядування, які сприятимуть залученню фінансових ресурсів трудових мігрантів для збалансованого та сталого розвитку територій Крім законодавчого забезпечення сприятливих умов для здійснення інвестицій фізичними особами зароблених за кордоном коштів в Україні, необхідним видається розроблення конкретних програм на місцевому рівні, механізмів заохочення залучення потенціалу фінансових ресурсів мігрантів та діаспори для процвітання громад їхнього походження.

Ключові слова: трудові мігранти, фінансовий капітал, інвестування, державна політика, розвиток громад.

Вступ та постановка проблеми. Міжнародна трудова міграція стала невід'ємною частиною життя українського суспільства. Протягом десятки років структурні реформи, циклічні зрушення в економіці, світові фінансово-економічні кризи, політичні перевороти, тривалі військові дії, а також пандемія COVID-19 спричинили масову трудову міграцію українців у розвинені країни Європи та світу. Десятки мільйонів доларів та євро, які щорічно надходять в Україну від співвітчизників, що працюють за кордоном підтримують короткострокові потреби економіки та в більшій мірі щоденні потреби населення, не створюючи при цьому позитивного довгострокового ефекту. Такий ефект не створюється сам по собі, одних фінансових ресу-

рів мало, необхідно спрямовувати їх в потрібні сфери, створити передумови для їх накопичення, залучення в реальний сектор економіки та капіталізації. В Україні, на відміну від багатьох країн світу, на даний момент відсутній такий дієвий механізм для трансформації фінансів та знань мігрантів в інвестиційний капітал, відсутні нормативно-правові та економічні умови, які б стимулювали українців вкладати заощаджені кошти в підприємницьку діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міграційні процеси, що безперервно зростають протягом багатьох десятиліть, всебічно вивчаються науковцями, політиками, представниками органів влади та міжнародних організацій.

Соціально-економічні аспекти трудової міграції з України, проблеми та виклики, які вони несуть за собою, досліджують такі українські вчені як Е.М. Лібанова, А.П. Гайдучий, О.В. Позняк, У.Я. Садова, О.У. Хомра, А.П. Гайдучий здійснив комплексне наукове дослідження всіх аспектів формування міграційного капіталу, чітко описав потенціал формалізації його формування та використання в Україні, здійснив глибокий аналіз впливу міжнародної трудової міграції на економічні процеси в Україні.

Питання розробки та удосконалення міграційної політики стали предметом наукових інтересів та розробки практичних рекомендацій багатьох українських вчених: О.А. Малиновської, О.Т. Риндзак, Ю.М. Сафонова та ін. О.А. Малиновська видала цілу низку наукових праць присвячених міграційній політиці як в глобальному аспекті, тобто міграційній політиці зарубіжних країн, так процесу формування та удосконалення міграційної політики України. Аналіз недоліків, перспектив та механізмів покращення нормативно-правового, організаційного, соціального і економічного аспектів процесу трудової міграції наведено і в дослідженнях Міжнародної організації праці, Державної міграційної служби, Кабінету міністрів України, Національного банку України, Міністерства закордонних справ, Національного інституту стратегічних досліджень та багатьох громадських організацій і науково-дослідних установ.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відсутність дієвого механізму заохочення для трудових мігрантів інвестувати в економіку України – проблема далеко не нова, та дуже часто обговорювана в наукових колах та на державному рівні. Було розроблено та наведено значну кількість заходів та рекомендацій для того як розв'язати цю складну задачу. Але, на даний момент, відсутній комплекс ефективних, не суперечливих один одному конкретних інструментів на всіх рівнях влади, та плану впорядкування нормативно-правової бази, які б забезпечили довгостроковий результат. Дана наукова публікація присвячена розгляду початкових етапів впровадження комплексу таких заходів, які необхідно застосувати органам державної влади та місцевого самоврядування в різних сферах суспільного життя.

Формулювання цілей статті. Загальною метою наукової статті є представлення комплексного плану заходів для забезпечення легального, безпечного та ефективного процесу трудової міграції з України, а також розробка рекомендацій для Кабінету міністрів України, Міністерства фінансів, Міністерства закордонних справ, Національного банку України та органів місцевого самоврядування щодо прийняття необхідних рішень та вжиття заходів заохочення трудових мігрантів використовувати свої фінансові ресурси для соціально-економічного розвитку громад, в яких вони проживають. Особливо актуальним це питання стає саме на даний момент, коли завершується процес децентралізації в Україні, і коли місцеві органи влади отримують широке коло інструментів для реалізації розроблених рекомендацій.

Результати дослідження. За даними ООН, кількість мігрантів у світі перевищила 274 млн осіб, наразі мігрантами є 3,5% населення планети (проти 2,8% у 2000 р.). Головними чинниками трудової міграції є бажання заробляти більше, жити в комфортнішій країні, забезпечити майбутнє своїм дітям. Водночас, заробітки трудових мігрантів є джерелом безперервного надходження валютних ресурсів до країн походження мігрантів, й можуть сприяти розвитку цих країн. Приватні трансферти перевищують за обсягами всі інші міжнародні валютні потоки [1].

В умовах відкритої ринкової економіки, вільного руху капіталу і робочої сили, наявності в більш розвинених країнах, що зіткнулися з гострими демографічними проблемами, вільних і високооплачуваних робочих місць, вирішити проблему відпливу працівників з України неможливо. Виходячи з цього, потрібно не протистояти процесу трудової міграції, а організувати й «цивілізувати» його. Трудова міграція послаблює гостроту проблеми безробіття в Україні, знижує соціальне навантаження на бюджет, сприяє зменшенню дефіциту платіжного балансу за рахунок дешевого й стабільного припливу коштів з-за кордону. Водночас повернення мігрантів, які часто є більш підготовленими у матеріальному, фінансовому, інноваційному, підприємницькому та інших сенсах, ніж більшість населення, стає драйвером для зростання економіки, розвитку бізнесу й створення нових робочих місць [2].

За наявними підрахунками, кількість українських мігрантів разом з діаспорою становить близько 10 млн осіб. У 2019 р. приватні валютні перекази в Україну, за даними НБУ, становили майже 12 млрд дол. США, що є еквівалентом 7,8% ВВП [3]. За деякими підрахунками, українські мігранти та діаспора щороку заробляють за кордоном понад 100 млрд дол. США. Крім того, вихідці з України за кордоном (за даними Світового банку) щорічно в різній формі заощаджують 10 – 15 млрд дол. США (без урахування переказів до України офіційними та неофіційними каналами) [4, с. 165]. Це значний і недооцінений потенційний інвестиційний капітал, особливо в умовах, коли прямі іноземні інвестиції в країну, починаючи з 2014 р., не перевищують 3 млрд дол. США на рік. Держава має бути зацікавлена у стабільному прирості та ефективному інвестуванні цих надходжень, тому має розробити та реалізувати програми із здешевлення закордонних переказів мігрантів, запустити цільові банківські, страхові, іпотечні, пенсійно-накопичувальні продукти тощо. Також необхідно ще на стадії підготовки потенційних трудових мігрантів до виїзду за кордон проводити навчання з метою підвищення їх фінансової грамотності.

Заслугує на увагу механізм залучення коштів на бюджетні потреби через випуск спеціалізованих облігацій державної позики та їх розповсюдження серед мігрантів і представників діаспори. Для мігрантів це зручна і вигідна інвестиція (8–10% річних – значно більше, ніж 2–4% річних на депозитах у країнах працевлаштування) та можливість продемонструвати патріотизм, надавши допомогу Батьківщині. Для уряду залучені від мігрантів кошти – це стабільне і дешеве джерело для реалізації цілей розвитку.

Залучені фінансові ресурси мігрантів слід спрямовувати на розвиток інфраструктурних, соціальних проєктів малих міст і сільської місцевості, саме в ті регіони та громади, звідки люди виїжджають на заробітки. Продаж облігацій можна здійснювати у країнах найбільшої концентрації українських мігрантів через консульства, міжнародні фінансові установи та відділення українських банків за кордоном [5].

Згідно з результатами останнього обстеження населення України щодо трудової міграції, проведеного Державною службою статистики України, 76% українських трудових мігрантів знайшли роботу за кордоном через неформальні канали і 62% працювали без трудового договору. Це свідчить про ризики нерегульованого працевлаштування та призводить до неналежних умов праці трудових мігрантів, аж до трудової експлуатації та потрапляння до тенет торгівлі людьми. За таких обставин держава повинна налагоджувати зв'язки з трудовими мігрантами починаючи з етапу рекрутингу, консультувати потенцій-

них мігрантів щодо країни призначення, правил працевлаштування в ній, місцевої культури, можливих ризиків, особливостей використання фінансових послуг, а також наголосувати під час проведення спеціалізованих просвітницьких кампаній доцільності придбання кожним від'їжджаючим медичної страховки та базового набору банківських послуг [6].

Сьогодні трудові мігранти переважно вкладають кошти у реалізацію споживчих потреб власних домогосподарств, купівлю квартир у великих містах своїх регіонів та незначною мірою – у фінансування мікробізнесу. Спрямуванню коштів у розвиток бізнесу на території громад, серед іншого, перешкоджає відсутність визначеності перспектив розвитку цих громад, артикульованої політики підтримки громадами бізнесу, обґрунтованих довгострокових пріоритетів розвитку. Між тим, при розробленні стратегій розвитку громад залучення коштів трудових мігрантів не розглядається у якості потенційного ресурсу розвитку, стратегії, як правило, не містять спеціальних заходів, орієнтованих на співпрацю з мігрантами та діаспорою [7].

Прикладом «історії успіху» місцевого розвитку може стати бальнеологічний комплекс на базі термальних вод «Косино» в Берегівському районі Закарпатської області, де довкола створеної приватним інвестором (що довгі роки займався бізнесом в Угорщині) інфраструктури сформувався потужний туристично-рекреаційний кластер. Окрім 350 офіційно працевлаштованих співробітників комплексу, понад 3000 мешканців Косонської ОТГ (села – Косонь, Запсонь, Шом, Попово та Рафайново) отримали можливість займатися мікробізнесом у суміжних галузях. Місцеві мешканці, а це переважно українці угорського походження, які раніше традиційно виїжджали на заробітки до сусідньої Угорщини в якості трудових мігрантів, повернулися до дому, та відкрили на зароблені за кордоном заощадження десятки готелів, хостелів, зелених садиб, ресторанів, кав'ярень, дегустаційних винних залів, крамниць з крафтовими продуктами і напоями місцевих виробників, реалізують власну сільськогосподарську продукцію та надають послуги з логістики та туризму. У регіоні значно зменшився вплив молоді, скоротилася трудова міграція, багато заробітчани повернулися додому, де отримали можливість ефективно себе реалізувати [8].

Органи державної влади, що займаються питаннями реінтеграції трудових мігрантів та залученням їхніх ресурсів у розвиток місцевої економіки, існують у 46 країнах світу. В Україні ці функції розпорозені, хоча протягом років обговорюється питання щодо створення Міністерства у справах мігрантів і діаспори України як органу державної влади, що розробляє і реалізовує державну політику у сфері трудової міграції та реінтеграції мігрантів, які повертаються на Батьківщину. Створення такого органу вимагатиме додаткових фінансових та людських ресурсів і тому поки залишається відкладеним на невизначений термін. Натомість доцільно утворити міжвідомчу комісію з питань трудових мігрантів і діаспори України на чолі з Віце-прем'єр-міністром України, до складу якої включити вже діючих фахівців – дотичних до міграційної сфери представників міністерств та відомств. А органам місцевого самоврядування, охоплених інтенсивною міграцією регіонів, – створити аналогічні міжвідомчі комісії на місцевому рівні.

Для України залучення коштів працівників-мігрантів та представників діаспори в економічний оборот означає суттєве збільшення припливу валюти, поповнення золотовалютних резервів, підвищення ліквідності банківської системи, зниження ставок за кредитами для бізнесу та

значне підвищення темпів зростання ВВП. Зарубіжний досвід показує, що за наявності ефективної державної мотиваційної політики значну частину цих фінансових ресурсів можна спрямувати не лише на задоволення базових потреб домогосподарств мігрантів, а й на інвестування в малий та середній бізнес, розвиток економіки країни [9].

Для досягнення цієї мети доцільно виконати наступні рекомендації для органів державної влади та місцевого самоврядування:

Кабінету Міністрів України:

- з метою вироблення єдиної державної політики в сфері трудової міграції та координації діяльності органів виконавчої влади, що відповідають за економіку, фінанси, працевлаштування, соціальну сферу, освіту, національну безпеку тощо в питаннях, дотичних до міграції, а також законодавчої гілки влади, органів місцевого самоврядування та профільних неурядових організацій утворити міжвідомчу комісію з питань трудових мігрантів і діаспори України на чолі з Віце-прем'єр-міністром України, до складу якої включити представників відповідних установ, міністерств та відомств;

- розробити та внести у встановленому порядку пропозиції щодо законодавчих змін для звільнення від ввізного мита під зобов'язання невідчуження на термін експлуатації (за спрощеною процедурою узгодження необхідних дозвільних документів) для обладнання (інструменту, устаткування, робочих машин, засобів транспорту), ввезеного з метою ведення підприємницької діяльності особами з числа трудових мігрантів, які започатковують власну справу в Україні та утворили для цього юридичну особу чи зареєструвалися як ФОП.

Міністерству фінансів України спільно з Національним банком України розробити мотиваційну систему залучення доходів і заощаджень українських мігрантів і діаспори, що включатиме:

- програми здешевлення переказів та програми підвищення фінансової грамотності для осіб, які користуються міжнародними переказами;
- цільові банківські, страхові, іпотечні, пенсійно-накопичувальні програми і послуги для трудових мігрантів;
- випуск спеціалізованих роздрібних облігацій державної позики з їх розповсюдженням серед мігрантів і представників діаспори;
- проекти співробітництва з регуляторами в країнах працевлаштування українців для спрощення доступу останніх до місцевих фінансових установ.

Міністерству закордонних справ України:

- запровадити позиції аташе у справах мігрантів в посольствах України у країнах з великою кількістю українських мігрантів, роль яких має полягати у підтримці контактів з мігрантами, наданні їм правової допомоги, інформуванні з широкого кола важливих питань, зокрема щодо мотиваційних програм з інвестування заощаджень і повернення на Батьківщину;

- разом з обласними державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування розробити стратегію взаємодії і комунікації з діючими і потенційними трудовими мігрантами та представниками української діаспори, у т. ч. – організації інформаційних турів для українців з-за кордону у регіони їхнього походження з метою інформування про потенційні інвестиційні можливості та потреби регіонів;

- інформувати співвітчизників за кордоном про зручні й недорогі системи переказу коштів (сайти, платформи, контакт-центр, інструменти соціальної мережі Facebook (програма «Захист»), платформи обміну повідомленнями

Twitter і Telegram (телеграм-канал «Коронавірус-інфо»), інші мережеві ресурси (проект «ДРУГ»).

Органам місцевого самоврядування в регіонах/громадах зі значним рівнем трудової міграції при розробленні стратегій розвитку передбачати заходи щодо залучення заощаджень мігрантів і діаспори, зокрема:

– процедури спільного фінансування соціально важливих інвестиційних проектів за принципом «2x1» та «3x1», коли до однієї гривні вкладень коштів представників діаспори з метою розвитку об'єктів соціальної інфраструктури (шкіл, лікарень, доріг тощо) по одній гривні додають місцевий і обласний/державний бюджет;

– кооперативні та кластерні моделі господарювання за пріоритетними напрямками соціально-економічного розвитку, включаючи партнерські моделі, в яких громада бере участь у проєктах майном та земельними ресурсами, які сприятимуть «малим інвестиціям» за рахунок коштів трудових мігрантів;

– маркетингову промоцію інвестиційного потенціалу територій серед цільових груп потенційних інвесторів;

– програми консультаційної допомоги (тренінгів) зі створення, ведення й розвитку малого підприємництва для мігрантів, які повернулися, а також для членів їхніх родин-одержувачів переказів;

– здійснення міжнародної соціально-культурної співпраці з країнами найбільшої присутності українських мігрантів та діаспори (міста, села, ОТГ-побратими, навчання дітей мігрантів в Україні тощо) з орієнтацією на подальше створення спільних культурних, туристичних, ділових та ін. проєктів.

Висновки. Сучасні тенденції трудової міграції українців показують, що на даному етапі свого розвитку Україна не може забезпечити значну частину свого населення гідними умовами праці та достатніми заробітними платами. Брак робочої сили та інвестицій є реальною загрозою

сталому розвитку регіонів. Скільки б держава не виділяла коштів на розвиток певних сфер, справжній прогрес починається лише з активізації бізнес-процесів у громаді та залучення інвестицій, особливо в малі та середні підприємства. Оскільки міжнародна міграція робочої сили значно зросла, а грошові перекази з кожним роком неухильно зростають, органи місцевого самоврядування повинні звертати увагу не лише на залучення іноземних інвестицій, а й на створення сприятливих умов для залучення внутрішнього потенціалу, в даному випадку потужного внутрішнього інвестора-мігранта.

Проблеми трудових мігрантів широко відомі, засоби для вирішення деяких з них розроблені, необхідно тільки запустити цей комплекс взаємодоповнюючих та взаємопов'язаних заходів, що створять сприятливе середовище для частини тих мігрантів, які вирішили повернутися на Батьківщину, для частини потенційних мігрантів, які вирішили поїхати за кордон вперше, та для частини тих, хто перебуває на стадії прийняття рішення чи повертатися на Батьківщину. Удосконалення різних аспектів процесу трудової міграції потребує уваги та прийняття рішень різними органами влади, починаючи від Кабінету Міністрів України та Верховної ради України, що відповідальні за розробку загальних державних правил та норм, та закінчуючи територіальною громадою, яка може застосувати конкретний інструмент, в межах даної політики. В подальшому необхідно сконцентруватись на дослідженнях впровадження нової регіонального стратегії розвитку України, в частині створення необхідних передумов для розвитку малого та середнього бізнесу, розробити конкретні інструменти та моделі залучення потенціалу трудових мігрантів для розвитку територіальних громад, із врахуванням нового розподілу функцій та можливостей органів місцевого самоврядування, що сформувались в процесі реформи децентралізації.

Список використаних джерел:

1. Кількість мігрантів у світі сягнула 272 млн – ООН. *Кореспондент.net*: веб-сайт. URL: <https://ua.korrespondent.net/world/4140917-kilkist-mihrantiv-u-sviti-siahnula-272-mln-oon> (дата звернення: 10.10.2020).
2. Гайдучкий А. Герої нашої економіки. *Дзеркало тижня*: веб-сайт. URL: https://zn.ua/ukr/internal/geroyi-nashoyi-ekonomiki-304373_.html (дата звернення: 10.10.2020).
3. Грошові перекази. *Національний банк України*: Веб-сайт. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/Perekaz_y.pdf (дата звернення: 10.10.2020).
4. Садова У.Я. Наслідки міграційних процесів: нові виклики та можливості для регіонів : монографія. Львів : НАН України, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього, 2015. 252 с.
5. Гайдучкий А. Облігації для мігрантів: незадіяні можливості. *Дзеркало тижня*: веб-сайт. URL: https://dt.ua/ECONOMICS/obligatsiyi_dlya_migrantiv_nezadiyani_mozhливosti.html (дата звернення: 11.10.2020).
6. Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми в Україні, 2017. *GfK Ukraine*. С. 10–11. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_and_human_trafficking_in_ukraine_2017_ukr.pdf (дата звернення: 11.10.2020).
7. Позняк О. Українці за кордоном: чи зменшиться кількість трудових мігрантів у 2019? *Vox Ukraine*: веб-сайт. URL: <https://voxukraine.org/uk/connector/ukrayintsi-za-kordonom-chi-zmenschitsya-kilkist-trudov2019/> (дата звернення: 11.10.2020).
8. Офіційний сайт комплексу термальних вод «Косино». *Косино*: веб-сайт. URL: <https://kosino.ua/> (дата звернення: 11.10.2020).
9. Малиновська О.А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : НІСД, 2018. 472 с.
10. Палінчак М., Приходько В., Химинець В. Україна в системі європейської інтеграції : монографія. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2016. 344 с.

References:

1. Kilkistj mighrantiv u sviti sjahnula 272 mln – OON [The number of migrants in the world reached 272 million – the UN]. *Korespondent.net* [Correspondent.net] (web site). Available at: <https://ua.korrespondent.net/world/4140917-kilkist-mihrantiv-u-sviti-siahnula-272-mln-oon> (accessed 10 October 2020).
2. Ghajducykjy A. (2019) Gheroji nashoji ekonomiky [Heroes of our economy]. *Dzerkalo tyzhnja* [Mirror of the week] (web site). Available at: https://zn.ua/ukr/internal/geroyi-nashoyi-ekonomiki-304373_.html (accessed 10 October 2020).
3. Ghroshovi perekazy [Money transfers]. *Nacionalnyj bank Ukrajiny* [National Bank of Ukraine] (web site). Available at: https://bank.gov.ua/files/ES/Perekaz_y.pdf (accessed 10 October 2020).
4. Sadova U.Ja. (2015) *Naslidky mighracijnykh procesiv: novi vyklyky ta mozhlyvosti dlja rehioniv* [Consequences of migration processes: new challenges and opportunities for regions]. Lviv: National Academy of Sciences of Ukraine, MI Dolishny Institute for Regional Studies. (in Ukrainian)

- Ghajducykj A. (2010) Obligaciji dlja mighrantiv: nezadijani mozhlyvosti [Migrant bonds: untapped opportunities]. *Dzerkalo tyzhnja* [Mirror of the week] (web site). Available at: https://dt.ua/ECONOMICS/obligatsiyi_dlya_migrantiv_nezadiyani_mozhlyvosti.html (accessed 11 October 2020).
- Doslidzhennja z pytanj mighraciji ta torehivli ljudyj v Ukrajinі, 2017 [Research on migration and human trafficking in Ukraine, 2017]. Available at: http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_and_human_trafficking_in_ukraine_2017_ukr.pdf (accessed 11 October 2020).
- Poznjak O. (2019) Ukrajinці за кордоном: chy zmenshytysja kiljkiť trudovykh mighrantiv u 2019 [Ukrainians abroad: will the number of migrant workers decrease in 2019]. *Vox Ukraine* (web site). Available at: <https://voxukraine.org/uk/connector/ukrayin-tsi-za-kordonom-chi-zmenshtysya-kilkist-trudovih-migrantiv-u-2019/> (accessed 11 October 2020).
- Oficijnyj sajť kompleksu termaljnnykh vod «Kosyno» [Official site of the Kosyno thermal water complex]. Kosyno (web site). Available at: <https://kosyno.ua/> (accessed 11 October 2020).
- Malynivska O.V. (2018) *Mighracijna polityka: globaljnij kontekst ta ukrajinsjki realiji* [Migration policy: global context and Ukrainian realities]. Kyiv: NISD. (in Ukrainian)
- Ukrayina v systemi yevropejs'koyi intehratsiyi: monohrafiya. Navchal'nyy posibnyk / M. Palinchak, V. Prykhod'ko, V. Khymynets' ta in. Uzhhorod, TOV "RIK-U", 2016. 344 p. [Ukraine in the system of European integration: monograph. Textbook / M. Palinchak, V. Prykhodko, V. Khiminets and others. Uzhhorod, LLC "RIK-U", 2016. 344 p.].

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ФИНАНСОВОГО ПОТЕНЦИАЛА МЕЖДУНАРОДНЫХ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РОСТА ОБЩЕСТВ

Аннотация. По мере развития глобализации мировой экономики масштабы трудовой миграции постоянно увеличиваются. Одновременно растут доходы и международные трансферы мигрантов в страны происхождения. Для Украины как страны с активной трудовой миграцией присущи значительные объемы денежных поступлений от трудовых мигрантов. В то же время целостная государственная политика поощрения использования средств мигрантов на цели экономического развития в Украине практически отсутствует. Данная научная статья посвящена разработке рекомендаций и эффективных решений для органов государственной власти и местного самоуправления, которые будут способствовать привлечению финансовых ресурсов трудовых мигрантов для сбалансированного и устойчивого развития территорий. Кроме законодательного обеспечения благоприятных условий для осуществления инвестиций физическими лицами заработанных за рубежом средств в Украине, необходимым представляется разработка конкретных программ на местном уровне, механизмов поощрения привлечения потенциала финансовых ресурсов мигрантов и диаспоры для процветания общин их происхождения.

Ключевые слова: трудовые мигранты, финансовый капитал, инвестирование, государственная политика, развитие общин.

USING THE FINANCIAL CAPACITY OF INTERNATIONAL LABOR MIGRANTS TO ENSURE SUSTAINABLE COMMUNITY GROWTH

Summary. This scientific paper is devoted to the development of recommendations and proposing mechanisms for public authorities and local self-governments that will promote attracting financial resources of migrants in economic processes. The main factors of labor migration are the desire to earn more, live in more comfortable conditions, provide education and better living conditions for their children. At the same time, the earned money of migrant workers is a source of continuous inflow of foreign exchange resources to the countries of origin, and can contribute to the development of these countries. Private transfers exceed all other international currency flows. The millions of dollars and euros that come to Ukraine annually from compatriots working abroad support the short-term needs of the economy and, to a greater extent, the daily needs of the population without creating a positive long-term effect. The lack of an effective incentive mechanism for migrant workers to invest in Ukraine's economy is not a new problem and is often discussed in academia and at the level of state authorities. Scientists and policymakers have developed a number of measures and recommendations for solving this complex issue. But, at the moment, there is no set of effective non-contradictory specific economic tools and a plan to streamline the regulatory framework that would ensure long-term results. Therefore, the general purpose of this scientific article is to present a comprehensive action plan to ensure a legal, safe and effective process of labor migration from Ukraine, as well as to develop recommendations for the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Finance, the Ministry of Foreign Affairs, the National Bank of Ukraine and local governments concerning decisions and measures for encouraging migrant workers to invest in attractive objects of socio-economic importance, or to start their own businesses. Special attention is paid to the role of local governments, because the process of decentralization is in the final stage, and they gain new powers and functions that can be used for this purpose.

Key words: labor migrants, financial capital, investments, state policy, community development.